

I. Bin'de Sam'al

Assur kaynakları: Sam'al, 858'de adı geçen krala haraç ödemek zorunda kalmıştı. Bu dönemdeki kralının adı kaynaklarda **Hayanu**'dur: AHLAMULU

III. Tiglatpleser dönemi kaynaklarında da yine haraç verenler arasında adı geçer; kralının adı ise **Panammu**'dur.

Sam'al tarihi hakkında bundan sonra Assur kaynakları başka bilgi vermezler. Ayrıca, Zincirli'de bulunan Esarhaddon steli, Assur egemenliğinin bir belirtisi olmasına karşın, burasının Assur egemenliğini ne zaman kabul ettiği de bilinmemektedir.

Zincirli'deki en eskiye tarihlenen belgeleri Hayya (Samice) oğlu **Kilamuwa (Luwice)** yazdırtmıştır. Fenike dilinde yazılmış olan bu yazıtta Kilamuwa, kendinden önceki kralları şöyle saymaktadır:

Gabbar, Bamah, Hayya, Sa'il (ya da Şa'ul).

Kilamuwa, yazıtında ülkesini refaha kavuşturduğunu ve geliştirdiğini anlattıktan sonra, kentin halkının **Ba'erir** ve **Muşkap** (muşkabim: düşkün Luwiler) olarak ikiye ayrıldığından bahseder. Bunlar, henüz kesin olmayan bir iddiaya göre farklı etnik gruplar olmalıdır.

Zincirli'ye yakın **Gerçin** mevkiinde bulunmuş olan bir heykelde ise herhangi bir tarihi olay anlatılmamakla birlikte, **Ya'idi** kralları olarak **Qaral** ve oğlu **Panamuwa** adları geçmektedir. Bunlardan **Panamuwa** adı, kral Barrakib'in Arami dilindeki yazıtında da karşımıza çıkmaktadır. Bu yazıtta, Sam'al ülkesinin içine düştüğü bazı karışıklıklardan söz edilerek, Assur egemenliğinin kabulü sonucunda, yeniden mutluluk ve refaha kavuştukları anlatılmaktadır. Bu yazıt yardımıyla, Sam'al krallarından bir bölümü daha belirlenebilmektedir:

Bunlar:

Qaral, oğlu I. Panamuwa, Barsur, oğlu II. Panamuwa, oğlu Barrakib.

Yazıtta, II. Panamuwa'nın egemenliğine girdiği Assur kralı III. Tiglatpleser'dir. Anlaşıldığına göre II. Panamuwa 733-2 yıllarında, Assur ordusunun müttefiki olarak Şam yakınlarında savaşırken ölmüş ve yerine oğlu Barrakib tahta çıkmıştır.

Sam'al kral listesi		
Sam'al kralı	Çağdaşı	Tarih
Gabbar		
Bamah		
Hayanu= Hayya	III. Salmanasar	858-824
Şa'ul		
Kilamuwa		845-824 arasında bir tarihte tahtta olmalı
Qaral		
oğlu I. Panamuwa		? - 770
Barsur		
oğlu II. Panamuwa	III. Tiglatpleser	744-727
Barrakib		

Q Yapısı (Kapı Yapısı) Eserleri:

Zincirinin Q? yapısında bulunan portal aslanların ştilindeki Aslanlı kaide ve taşıdığı kral heykeli stilinde yapılmıştır. Bunlar **İç Kale Güney Kapısı** kabartmalarından pek az sonra yapılmış olmalıdır. Bu aslanlar, aynı usta elinden çıkmış gibi, bütün detaylarda benzerlikleriyle, Zincirli aslanları arasında ayrı bir yeri kapsamaktadırlar. **Kral Kilamuva çağında yapılmış olmalıdırlar (835-810)**. (Genge, Güney Luvi sanat çevresi içinde, Luvi yapıtı olarak yorumlamakta ve 900-870'e tarihlemektedir).

E/1

Heykel+kaide Kilamuva

Aslanlar hakimi tasvirli

kaide

üzerinde hükümdar.

Kaide in situ olarak; heykel
yıkıntılar içinde bulunmuş.

J Binasının güneydoğu
duvarının yakınında
duruyor olmalı.

Bazalt

Kaide y. 72 cm; u. 110;

heykel y. yak. 300 cm.

İstanbul

GH II/Zincirli II

Sam'al kral listesi

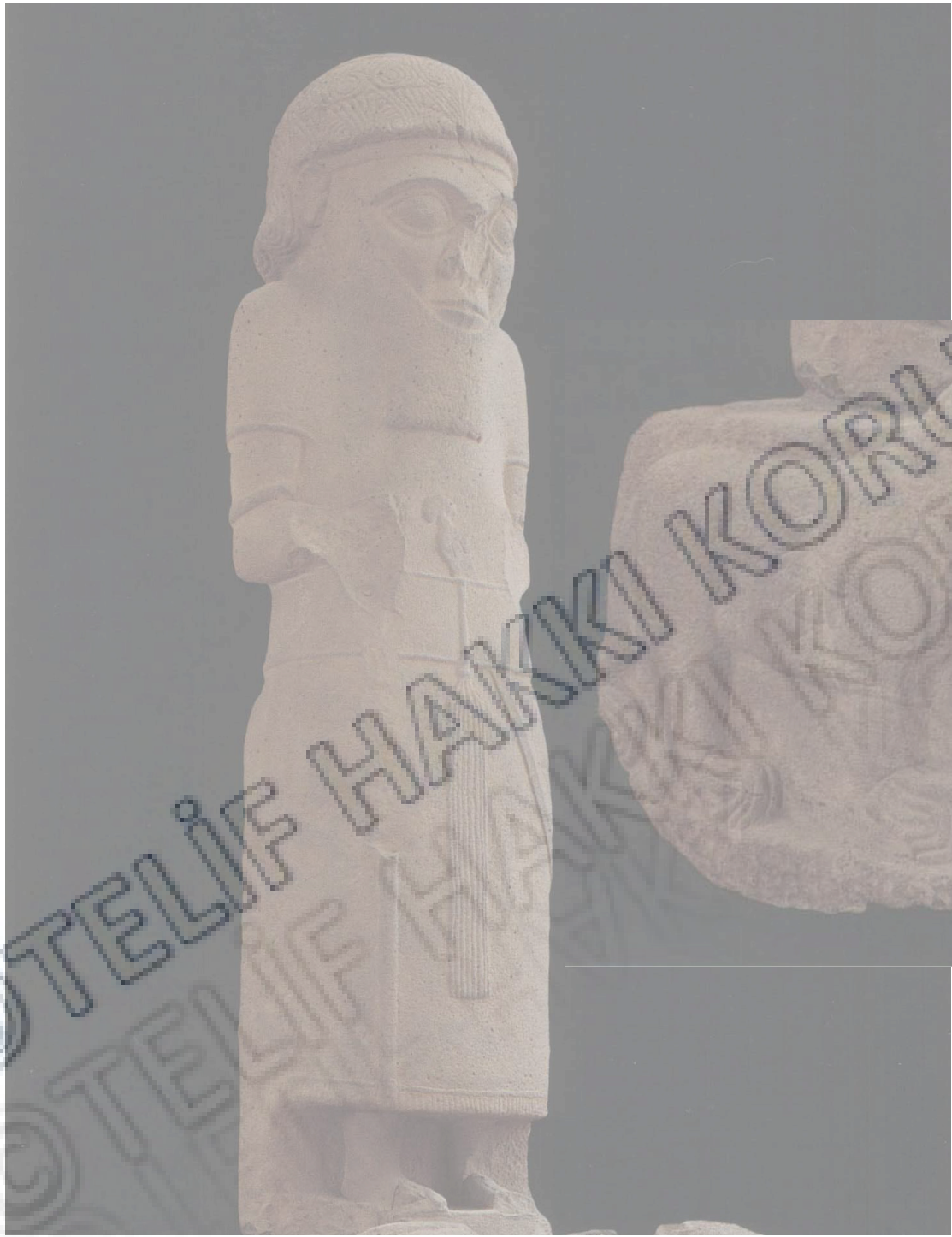
Sam'al kralı

Hayanu= Hayya

Şa'ul

Kilamuva

© TELIF HAKKI KORUNAN ESER ©

Arami sanatı

Aramilerin ortostadlarla donatılmış yapıları hakkında en zengin buluntuların ortaya çıkarıldığı Sam'al sitadeli içkalesinde ortostad kabartmaların yanında **Arami yazıtlar** da kullanılmıştır. Bu yazıtlarla ilişkili tasvirlerin, Assur ve Hitit sanatında rastlanmayan, özgün stilistik karakteri dikkat çekmektedir. Sam'al sitadeline bulunan dört yapının yontu yapıtlarında Arami stilinde işlenmiş figürler değişik yüz biçimleri, saç-sakal stilizasyonu, kalot/takke biçimli tiaraları, zengin pliler ve püsküllerle bezeli giysileri, yukarıda sunduğumuz GH stillerinden ilk bakışta ayrılır.

Arami sanatında profan/dünyevi konuların tasarımları da ağırlıktadır; özellikle mezar stelleri ve kabartmalarındaki **ölü yemekleri**, karı ve kocaya ilişkin günlük, sarılma sahneleri bu sanata özgün ve anlamlı kavramları ifade etmektedir.

Kilamuwa kabartmaları (E/2, J/2)

Zincirli'de, 9. yy.ın ikinci yarısından itibaren saray, yani resmi sanat yapıtlarında **Arami stilin**in egemen olduğu sitadel/içkale kabartmalarında izlenmektedir. Bu yapıtların en eski örnekleri, Kral **Kilamuwa**'ya (M.Ö. 832-810) ait, hükümdarın **kabartması** (E/2: Arami yazıtlı bazalt ortostad İç kale J yapısı girişinde) ve aynı kralın oğlu, veya bir saraylı ile betimleyen küçük boyda bazalttan steldir (J/2: İçkale Hilani II'nin güneyinde P mekanında bulunmuştur).

E/2 Hükümdar ortostadı

J Binası, girişin kuzeybatısında bulunmuş.

Bazalt y. 156; g. yak. 130; fig. y. 52 cm.

Berlin GH II-III/Zincirli ? Sami alfabesi ile yazıtlı.

Kilamuwa: Luvileri =Aramileri

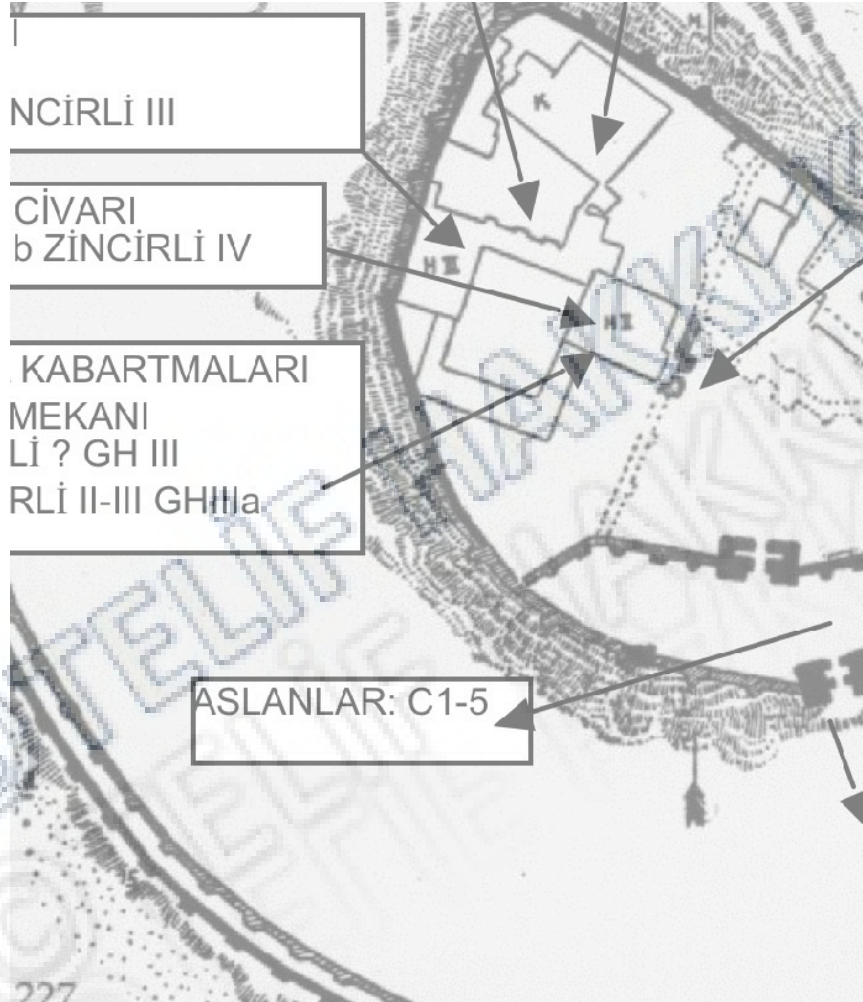
E/2=Katuwas

Ucu sivri çıkıntılı **kalot/takke**+ **Saç-sakal=Asur**;

bıyiksız=Hitit.

J/2 Hükümdar ortostadı P1 nolu oda; Hilani
II'nin güney
köşesinden 1 m. güneyde bulunmuş
Bazalt
y. 57 cm.
Berlin
GH IIIa/Zincirli II-III

Sam'al kral listesi

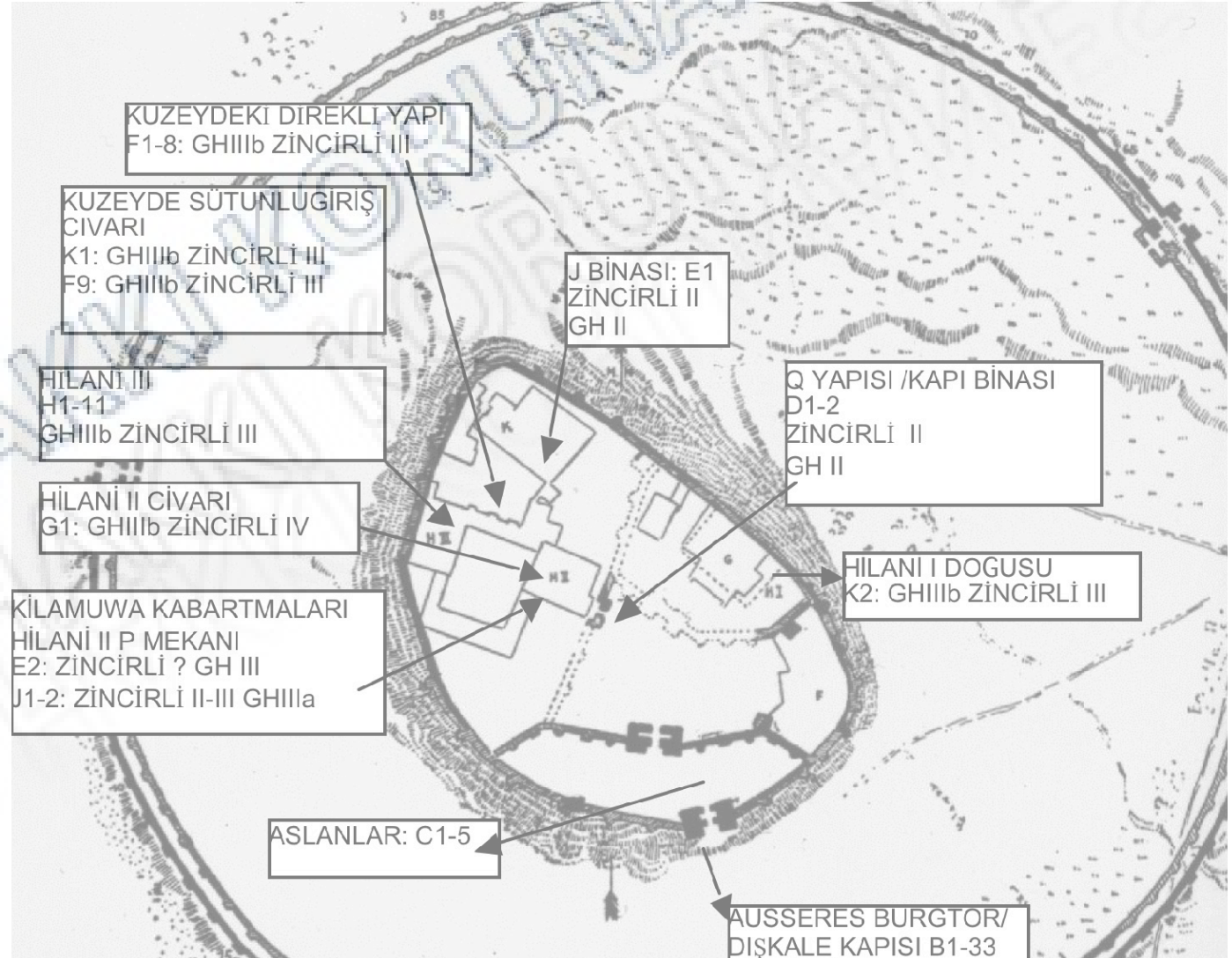
Kilamuwa		845-824 arasında bir tarihte tahtta olmalı
Qaral		
oğlu I. Panamuwa		?.. - 770
Barsur		
oğlu II. Panamuwa	III. Tiglatpaleser	744-727
Barrakib		

Barrakab Dönemi Eserleri: (F: NÖRDLİCHER HALLENBAU/ Kuzeydeki Direkli Yapı; K/1 Hükümdar ortostadı Kuzeydeki sütunlu girişin güneyindeki avluda bulunmuş)

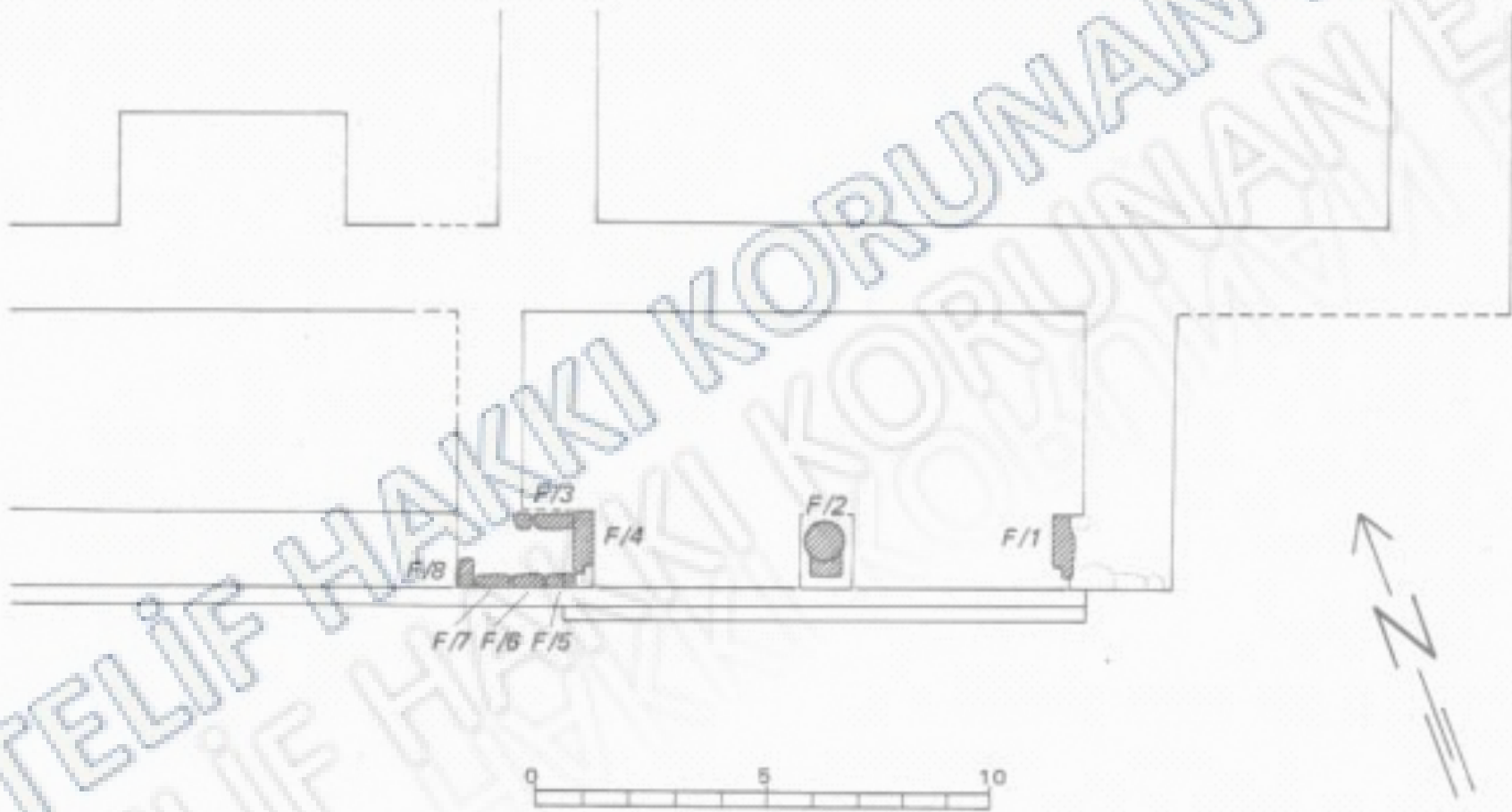
II. Panamuwa: III. Tiglatpaleser

II. Panamuwa 733-2 yıllarında, Assur ordusunun müttefiki olarak Şam yakınlarında savaşırken ölmüş ve yerine oğlu Barrakib tahta çıkmıştır.

Zincirli-Sam'al'da Barrakab'ın egemen olduğu yıllarda, içkale/ Sitadelin saray yapılarında heykel, kabartma ve kaideleri ile başlıkları daha çok stilize bitkisel motiflerle bezemeli sütunların, mimarlık birimleri arasında yer aldıkları görülmektedir.

© TELIF HAKKI KORUNAN ESER ©
© TELIF HAKKI KORUNAN ESER ©
© TELIF HAKKI KORUNAN ESER ©

Plan 10: Zinciri, Nöndlicher Hallenbau

F/1 Hükümdarlı köşe ortostadı Barrakab in situ Bazalt y. 112; a: g. 116; b: g. 41 cm. Berlin GH
IIIb/Zincirli III Samice:

“ben Barrakab, Panamu’nun oğlu, benim tanrım Baal, Harran”

K/1 Hükümdar ortostadı

Kuzeydeki sütunlu girişin güneyindeki avluda bulunmuş

Bazalt

Y. 131; g. 87 cm.

İstanbul

GH IIIb/Zincirli III

Şami alfabesiyle yazıt.

K/11 Hükümdar ortostadı parçası Bazalt

F/4 ile ilişkili olmalı.

y. 44; g. 45 cm.

Berlin

GH IIIb/Zincirli III

Samice kitabeli

F/2

Sfenksli sütun kaidesi

tahrip edilmiş

Bazalt

y. 100; rekonst.uz. 144;

g. 75 cm.

Berlin

GH IIIb/Zincirli III/IV

Sami alfabesiyle yazıtlı

F/3 Yemek sahnesi ortostadı

F/3-8 bir arada

bir parça in situ, diğerleri ikincil kullanımdan

Bazalt

g. 80 cm.

Berlin

GH IIIb/Zincirli III

F/4 (Resim yok)

Yemek sahnesi
ortostadı parçası

F/3-8 bir arada.

Bazalt

Berlin

GH IIIb/Zincirli III

F/5
Müzik sahnesi ortostadı
F/3-8 bir arada
eski konumuna yakın.
2. kez kullanılmış.
Bazalt
y. 83; g. 70 cm.
Berlin
GH IIIb/Zincirli III

F/6-7 Müzisyenler ortostadı
F/3-8 bir arada
eski konumuna yakın dolgudan.
Bazalt
y. 114; ikisinin g. 153 cm.
İstanbul
GH IIIb/Zincirli III

**F/8 a: Müzisyenler ve
b: hizmetkarlar köşe ortostadı**
F/3-8 bir arada
Parçaların bir kısmı dolgudan,
bir kısmı 2. kez kullanılmış.
Bazalt
y. 114 cm.
Berlin
GH IIIb/Zincirli III

GHS IIIb/Zincirli IV stil grubuna ait eserlerden:

F/9 Sunu (kuzu) getiren figür ortostadı

Kuzeydeki sütunlu girişin civarındaki
dolgudan.

Bazalt

y. 110; g. 66 cm.

Berlin

GH IIIb/Zincirli IV

Herhangi bir yapıya bağlanamayan eserler
K/2 Ziyafet sahneli bir mezar steli
İçkale'deki Hilani I yapısının doğu duvarında
bulunmuş.

Bazalt

y. 152 cm.

Berlin

GH IIIb/Zincirli IV

Digital reconstruction of the Katsimawa State chamber (Travis Saul)

1. KATUMUWA STELE (CAST)

Man-made materials (Original: basalt)

Gary Staab, 2013

Original: Iron Age II, ca. 743-732 BC

Original: Turkey, Zincirli, Area 5

Original excavated by the Oriental Institute, 2008

99 x 72 x 25 cm

OIM C5677

© TELIF HAKKI: The Katumuwa Stele (drawing by Karen Reusch, courtesy of the Heussner Expedition to Zin

Hilani III eserleri: GHS IIIb/Zincirli IV

Ortadaki boşluğun batı yakasındaki büyük bina. Doğu cephesinde eserler görülür. Bunlardan bir kısmı in situ olarak tespit edilmiş. Girişin iki tarafında yürüyen figürler tasvir edilmiş. Toplam 45 figür tahribat içinde veya ikinci kullanımdan tespit edilmiş. (H/4-11). Bu yapıda bezekli çifte sfenkslerden oluşan sütun kaideleri (H/1-2) ve bir de kapı aslanı (H/3) bulunmuştur.

**H/5 Yüksek rütbeli görevlilerin
Geçışı (iki figür)**

H/4-11 aynı sahneyi oluştururlar.
Hilani III binasının doğu
cephesinin kuzey kısmından.

Bazalt

y. 79; g. 73 cm.

İstanbul

GH IIIb/Zincirli IV

**H/6 Yüksek rütbeli görevlilerin
geçışı (tek figür)**

H/4-11 aynı sahneyi oluştururlar.
Hilani III binasının doğu cephesinin
güney kısmından.

Bazalt

y. 79; g. 58 cm.

İstanbul

GH IIIb/Zincirli III/IV

**H/7 Yüksek rütbeli
görevlilerin geçışı (tek figür)**

H/4-11 aynı sahneyi
oluştururlar.

Hilani III binasının doğu
cephesinin güney kısmından.

Bazalt

y. 79; g. 39 cm.

İstanbul

GH IIIb/Zincirli III/IV

H/8 Yüksek rütbeli görevlilerin geçişi (iki figür)

H/4-11 aynı sahneyi oluştururlar.
Hilani III binasının doğu cephesinin güney köşesinden.

Bazalt

y. 77; g. 110 cm.

Berlin

GH IIIb/Zincirli III/IV

H/9 Yüksek rütbeli görevlilerin geçişi (iki figür)

H/4-11 aynı sahneyi oluştururlar.

Hilani III binasının doğu cephesinin güneyinden.

Bazalt

y. 80; g. 71 cm.

İstanbul

GH IIIb/Zincirli IV

H/10-11 Yüksek rütbeli görevlilerin geçişi

H/4-11 aynı sahneyi oluştururlar.

Hilani III binasının doğu cephesinin güneyinden.

Bazalt

y. ?

Berlin

GH IIIb/Zincirli IV

©TELIF HAKKI KORUNAN ESER ©

© TELİF HAKKI KORUNAN ESER ©
© TELİF HAKKI KORUNAN ESER ©
© TELİF HAKKI KORUNAN ESER ©

© TELİF HAKKI KORUNAN ESER ©

Sadece temelleri korunmuş İçkale Hilani II girişindeki bazalt ortostad üzerindeki sfenks kabartması (G/1) ile Hilani III'ün girişinde, asıl yerlerinde ortaya çıkarılmış olan çift sfenksli sütun kaideleri (H/1-2) GHS IIIb döneminde Arami sanatının gelişmiş baş yapıtlarıdır.

G/1 Sfenks ortostadı

Hilani II binasının girişinden olmalı.

Bazalt

y. 90; g. 120 cm.

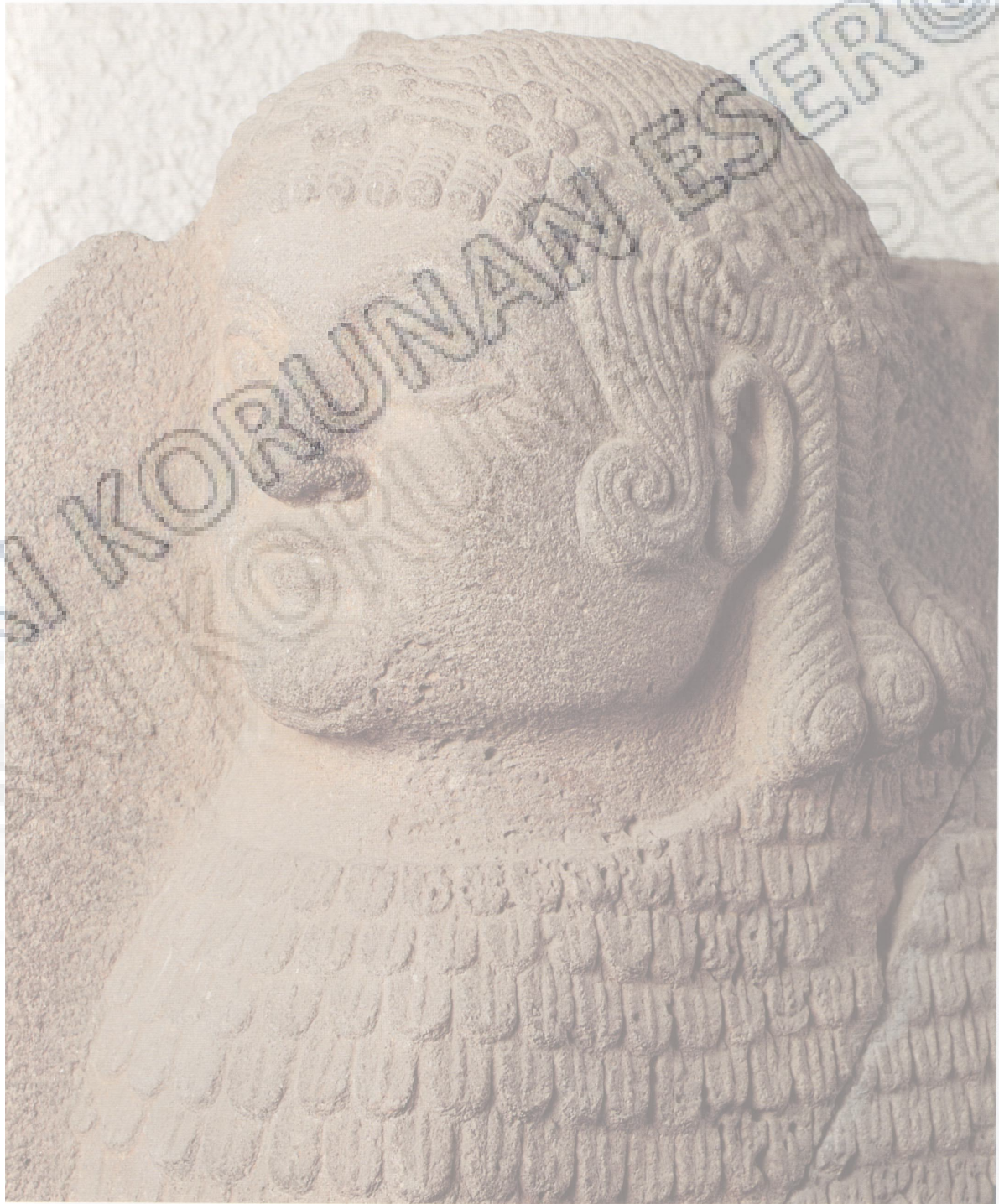
İstanbul

GH IIIb/Zincirli IV?

© TELIF HAKKI KORUNAN ESER ©

Sütun Kaideleri:

Sütun Kaideleri:

H/1

**Sfenksli sütun
kaidesi**

in situ

Hilani III binasının
girişinden olmalı.

Bazalt

y. 96, uz. 155;

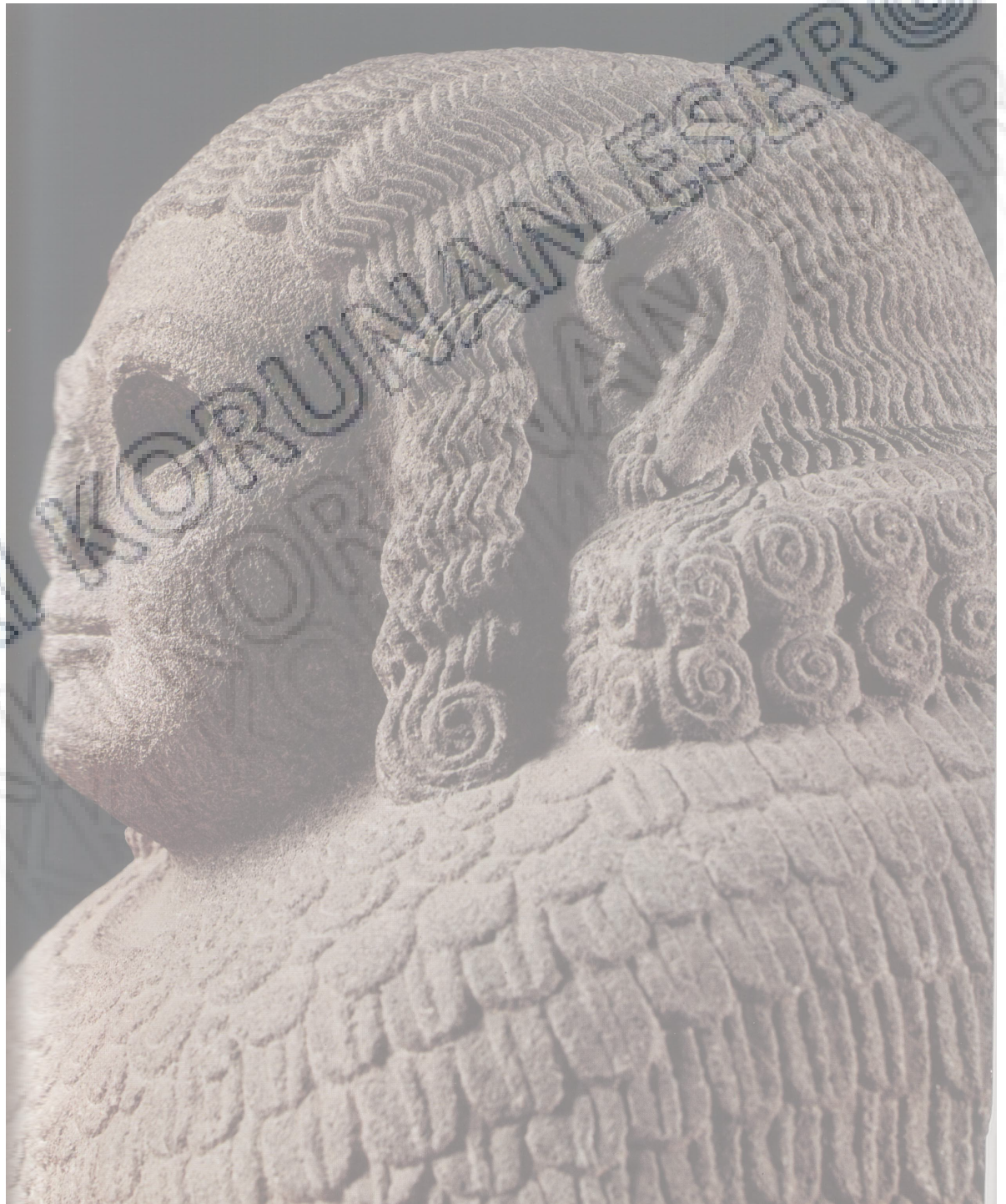
g. 124 cm.

İstanbul

GH IIIb/Zincirli III/IV

© TELIF HAKKI
© TELIF HAKKI

© KORUNAN GSR ©

H/2 Sfenksli sütun kaidesi

in situ

Hilani III binasının girişinden olmalı.

Bazalt

y. 103cm.

Berlin

GH IIIb/Zincirli III/IV

© TELİF HAKKI KORUNAN ESER ©
© TELİF HAKKI KORUNAN ESER ©
© TELİF HAKKI KORUNAN ESER ©

H/3 Kapı aslanı in situ

Hilani III binasının güney köşesinden 15 m. uzaklıktaki tahribattan. Bu binaya ait olduğu şüpheli.

Bazalt

y. 154; u. 250; g. 65 cm.

İstanbul

GH III/Zincirli III/IV

